

*A gyermek szeme a jövő tükre.
Jaj annak, aki elhomályosítja.
Juhász Gyula*

ESÉLYEK ÉS LEHETŐSÉGEK

ÖN-KOR-KÉP • esélyegyenlőségi melléklet • 2008. május

„... hogy általuk legyen jobb!”

Nemzeti Ifjúsági Stratégia 2008–2023 – társadalmi vitaanyag

Az öregedő társadalom, az elhúzó-dó tanulói, a tanulmányokat folytató fiatalok megnövekedett aránya, ezzel együtt az aktív dolgozó fiatalok arányának csökkenése, az ifjúság oktatás, munkaerőpiac és szabadidő tekintetében fennálló sebezhetősége, az intézményi rendszerbe vetett bizalom megrendülése, a határozott elfordulás az aktív alkotó közéleti részvételtől 2001-ben arra ösztönözte az Európai Unió tagállamait, hogy újrafogalmazzák az ifjúsággal kapcsolatos kormányzati cselekvéseket az Ifjúsági Fehér Könyvben.

Magyarországon is körvonalazódnak azok a folyamatok, amelyek a rendszerváltás időszakának értékbi-zonytalanságai után a helyzetet felmérve és értékelve egy korszerű, modern és progresszív ifjúságpolitikai lépésváltást igényelnek. Hazánkban, mint önálló, döntésképes egyénekre tekintünk az ifjúsági korosztályok tagjaira, a jövő alakítóira, lehetőséget ajánlva képességeik kibontakoztatásához. Nem kizárva persze azokat, akiknek konkrét védelemre, segítségre van szükségük, mivel a hagyományos szocializációs rendszerek nem teljesen töltik be azt a funkciót, hogy képesek legyenek őket a társadalomba integrálni.

A 2006-os kormányprogram ifjúságra vonatkozó vállalása kimondja: a kormányfeladata, hogy elősegítse a fiatalok társadalmi integrációját. Ennek érdekében alkotja meg a Nemzeti Ifjúsági Prog-

ramot, amely a tanulás, a munkavállalás, az otthonteremtés és a családalapítás területein egyenlő esélyeket kíván teremteni a fiatalok számára a sikeres felnőtté váláshoz.

A stratégia elkészítésére az Országgyűlés 2007. október 31-én kelt országgyűlési határozatában kötelezte a kormányt, amelyet 2008. december 31-ig kell benyújtani. Tekintettel arra, hogy az előkészítő folyamat már elkezdődött, különös jelentőséggel bírt, hogy épp ebben az időben zajlott az Európa Tanács számára a Nemzeti Ifjúságpolitikai Riport elkészítése és bemutatása.

2008. február 13-án került sor a Jelen-tés nemzeti, március 11-én a nemzetközi meghallgatására az Európa Tanács Budapesti Európai Ifjúsági Központjában, ahol a nemzetközi szakértői csoport bemutatta az általuk elkészített jelentést.

A stratégia – ifjúságkutatói adatokra alapozva – felvázolja a helyzetképet. Ennek a helyzetképnek a legfontosabb megállapításai többek között:

A magyar ifjúságkutatói elemzések tapasztalatai megegyeznek az Európában mért fő tendenciákkal: nagyfokú eltéréseket mutató életkörülményeik ellenére az ifjúsági korosztályok tagjainak alapvetően megegyezik az értékrendjük, a törekvéseik, de köztük a nehézségek is, amikkel szembenéznek. Az érintettek változékony csoportot alkotnak, egyre később lesznek a

munkaerőpiac szereplői, és később alapítanak családot; váltogatják a munkával és a tanulással töltött időszakokat; és mindenekfelett egyéni életútjaik sokkal változatosabbak, mint ezelőtt valaha. Az iskolának, az egyetemnek, a munkahelynek és a társadalmi környezetnek nincs már olyan integráló szerepe, mint korábban. A fiatalok életük során egyre később válnak teljesen önállóvá. Mindezt tükrözi az ifjúság életérzésében: a lét bizonytalanná válásában, a jelenlegi döntéshozó rendszerekbe vetett bizalom elvesztésében, a közélet vagy az ifjúsági szervezetekben való hagyományos részvételi formák iránt érzett elégedetlenségben. Némelyikük úgy érzi, saját gondolatai nem mindig kapnak helyet az idősebb korosztályok által, idősebb korosztályok számára kigondolt közpolitikai irányelvekben. Némelyek a közönyben és az individualizmusban keresnek menedéket, míg mások az önkifejezés szélsőséges, esetenként a demokratizmus határait súroló megnyilvánulásait választották. A többség szeretne hatással lenni a közös ügyekre, csak ennek még nem találta meg a megfelelő kifejezési módjait.

A Nemzeti Ifjúsági Stratégia tizenöt éves időtávban fogalmazza meg az ifjúsági korosztályokkal kapcsolatos társadalmi célokat és az ezekhez kapcsolódó állami feladatokat. Célcsoportja – annak kiterjesztő értelmezésével – a kortárscsoport megjelenésétől a másokért való felelősségvállalásig terjed. Jelenleg a magyar lakosság több mint 38 százaléka sorolható az ifjúsági korosztályokhoz, ami durván megfelel az európai átlagnak.

Három elhivatott szakember, akiknek a munkaköri kötelességen túl is fontos, amivel foglalkoznak. Két miniszterium munkatársai, de úgy érzik egymás szavát, mintha ősidőktől fogva egy irodában dolgoznának. Olyan világból valók, amelyikben a cél: segíteni, használni. Ha lehet, értéket teremteni, ha mást nem lehet, megőrizni. Nem megkövesült bürokraták, hiszen több évtizedig az első vonalban, vagy ahogy Tamás mondja, a végeken dolgoztak. Most sem ugranak félre, ha tenni, szervezni kell.

– *Mintha nem lenne egyértelmű, hogy mi a feladata az önkormányzatoknak, legalábbis, ami az ifjúságról való gondoskodást illeti.*

– **Dr. Györgypál Elemér** Nem lehet az ifjúságot csak úgy kiemelni. A környezeti összefüggéseiben szükséges vizsgálni e nagyon fontos területet. Azt mondja a helyi önkormányzatokról szóló törvény, hogy a települési önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében különösen... és itt egy hosszú felsorolás következik. A többi között: településfejlesztés, településrendezés, épített és természeti környezet védelme, lakásgazdálkodás, a gyermek- és ifjúsági feladatokról való gondoskodás stb.

– *Gondoskodás? Igen tág fogalom.*

– **Gy. E.** A törvény kétféle módon szűkíti azt az igen széles kört, amely meghatározza a települési önkormányzatok közszolgáltatási feladatait. A feladatok egy része a kötelező, külön jogszabályok által pontosan meghatározott tartalom szerint ellátandó feladatok. Ezek a felada-

Debreczy Márta vezető főtanácsos, Bodor Tamás vezető főtanácsos (Szociális és Munkaügyi Minisztérium), Dr. Györgypál Elemér szakmai tanácsadó (Önkormányzati Minisztérium)

tok: az óvodai és iskolai nevelés, az ivóvíz-biztosítás, az egészségügyi és szociális ellátás stb. Ugyanakkor az önkormányzati törvény egy másik bekezdése az önkormányzatok további közszolgáltatási feladatait sorolja fel, ide tartozik a gyermek- és ifjúsági feladatokról való gondoskodás is. Hangsúlyoznunk kell, ezek ellátásáról is gondoskodnia szükséges a települési önkormányzatoknak. E feladatok esetében úgy fogalmaz a törvény, hogy az önkormányzat maga határozza meg – figyelemmel a lakosság igényeire és saját anyagi lehetőségeire – milyen mértékben és milyen módon látja el ezeket a feladatokat. Hallottuk már, hogy egy-némely önkormányzati vezető azt mondta: ez nekünk önként vállalt feladat. Ezzel szemben mi azt próbáljuk hangsúlyozni, hogy ez nem fakultatív vállalás. Ugyanakkor az is igaz, hogy az, amit az önkormányzatok vállalnak, az számos szubjektív tényezőtől függ. Nagy kérdés, hogy az önkormányzatok felismerik-e az ifjúsággal kapcsolatos feladatokat, figyelembe veszik-e a lakosság igényeit. A másik, hogy ezt miként tudják beilleszteni a telepü-

lésfejlesztési elképzelésekbe, ciklusprogramjaikba. Másfelől alapkérdés az is, hogy milyen szakmai irányítást kapnak a Szociális és Munkaügyi Minisztériumtól, amelytől a települések azt is elvárják, hogy ellássák őket megfelelő információkkal. Csak egy példa, ha egy önkormányzat tudja, milyen az ifjúság helyzete országosan, melyek az időszerű teendők, illetve az ezek megvalósításához ajánlott, módszerek, eszközrendszerek, de különösen központi, vagy EU-s támogatások, akkor ehhez tudja igazítani saját feladatait, de legalább egy helyzetértékelésre ingerli őt.

– *Miként működik együtt az Önkormányzati és a Szociális és Munkaügyi Minisztérium?*

– **Bodor Tamás** Egymás nélkül nem tudunk hatékonyak lenni. Az Önkormányzati Minisztérium a közigazgatási hivatalokon keresztül össze tudja hívni az önkormányzatokat, ahol mi meg tudjuk fogalmazni a szakmai tartalmat. Most voltunk az Oktatási és Kulturális Minisztériumban, ahol arról beszéltünk, hogy az ifjúság problémáit csak horizontálisan lehet szemlélni, kezelni.

– *Ez nyilvánvaló...*

– **B. T.** Vagy nem. Két érdekes szemlélet létezik. Az egyik szerint ágazati szinten kell megközelíteni az ifjúság ügyét, mert az egyes szakterületeken már megvan a speciális jogi háttér. Mi a koordinatív, horizontális munkát preferáljuk. Azt mondjuk, hogy az ifjúság olyan speciális társadalmi célcsoport, aminek ha mindenekfelett álló érdekét nézzük, azt nem lehet egy tárca szempontjából megközelíteni. Tehát nekünk, most az a feladatunk, hogy az adott akciókra, problémákra megtaláljuk a tárcákkal, ha nem is a napi, de a közép- és hosszú távú együttműködést, és ehhez a stratégia és az európai folyamat sok támpontot ad. A Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálattal most kezdtük el a települési ifjúsági munka standardjait és a települési ifjúsági referensek kézikönyvét kidolgozni, ez lesz az ún. „Kapcsos könyv”.

– *Igen, de ettől még nem lesz pénzük az önkormányzatoknak.*

– **B. T.** Egyetértünk. Anyagi erőforrás nélkül nem tudjuk a stratégiát végrehajtani. Amúgy pedig az ifjúság maga is erőforrás. Minden ügy valamilyen szinten a fiatalokról szól. Még a nyugdíjrendszer is. A stratégia is akkor ér majd valamit, hogyha 2–3 éves cselekvési programok készülnek, amelyekben a feladat, a pénz, a határidő a forrásokkal együtt szerepelnek. Ezt nem lehet megspórolni.

– *Azok az önkormányzatok, amelyek sokat tesznek a fiatalokért, honnan veszik a pénzt?*

– **Debreczy Márta** Nem csupán pénzről van itt szó. Vannak önkormányzatok, amelyekben az ott dolgozók, a polgármester, a képviselő-testület pontosan tudja, átérzi, hogy egy település akkor tud megmaradni, fennmaradni, akkor lesz

minden lakója számára vonzó, ha ott béke van, rend, nyugalom van, valamint a gyerekek és a fiatalok is jól érzik magukat. Nem költöznek el, adót fizetnek, és gyerekeik jövőjét is ott képzik el. Erről beszélt Elemér, hogy tudniillik a település vezetői kíváncsiak-e a lakosok véleményére, fontos-e számukra, hogy megfeleljenek igényeiknek. Jó néhány helyen a gyerekek tették meg az első lépést, mondván nem akarnak a kocsma lépcsőjén üldögélni, az utcán kóborolni, és megkeresték a polgármestert, hogy adjon nekik egy helyiséget, ahol kulturáltan szórakozhatnak. Sok helyütt kaptak egy számítógépet, és némi pénzt a működésre. A fiatalok lépésről lépésre meg tudják magukat szervezni, kialakítanak tereket, programokat találnak ki, és ilyenformán később már létrejöhet formalizáltan egy gyermek-ifjúsági önkormányzat, amelyik meg is állapodhat a felnőtt önkormányzattal, hogy beülhessen az ülésekre, és hallathassa a szavát a helyi ügyekben.

– **Gy. E.** Márta az ifjúságról való önkormányzati gondoskodás nagyon fontos harmadik környezeti tényezőjét említette, amely meghatározó a tekintetben, hogy az önkormányzatok mit tesznek e feladat ellátása körében. Maga az ifjúság képes-e valós igényeit megfogalmazni. A fiatalok, ifjúsági szervezeteik képesek-e tudatosítani, és tevékenységükbe beépíteni a mai demokratikus társadalom működési elveit. Tudnak-e megfelelő érdekérvényesítő mechanizmust működtetni. Érzékeltetni tudják-e igényeiket oly mértékben, hogy az önkormányzatok irányában kellő réteg-, illetve települési közösségi akaratként nyilvánuljon meg. Olyan-ként, amelyet már nem lehet figyelmen kívül hagyni, és mint ahogy a tör-

vény meghatározza, lakossági igényként szükséges figyelembe vennie az önkormányzatnak. A megvalósításért pedig tennie kell.

Kamaszparlament, avagy a demokrácia iskolája

Bemutatta: Papp Edina, a Kamaszparlament első miniszterelnöke, aki jelenleg az Örhegy Egyesület nemzetközi referense

A Kamaszparlament 1996 tavaszán alakult meg az Örhegy Egyesület kezdeményezésére Ózd-Kazincbarcika térségében azzal a céllal, hogy a 10–18 éves fiatalok megismerjék, megtanulják a demokrácia szabályait, azaz mit is jelent a demokráciában való élet; mit is jelent megélni a mindennapokban a jog adta lehetőséget és kötelességet, a felelősséget és az önállóságot.

A kezdetben demokrácia – játéknak tűnő kezdeményezés manapság már sokkal több, minthogy csupán egy ifjúsági szervezet a szabadidő hasznos eltöltése érdekében szervez programokat, és évenként kamasz köztársasági elnököt és kamaszkormányt választ. Itt igazán aktív állampolgári attitűdről beszélhetünk, mégpedig olyan többszörösen hátrányos helyzetű fiatalok körében, akik nyitottak, toleránsak, kreatívak, demokratikusak, megtalálják helyüket településükön, térségükben és nemzetközi szinten is – Európában és a világban egyaránt. A Kamaszparlamentnek és a fiatalok munkájának köszönhetően sikeres nemzetközi – kulturális, környezetvédelmi, oktatási, kommunikációs projekteken alapuló – együttműködés jött létre és működik több mint három éve a Bükki Hegyhát és az angliai Lincolnshire Fenland térség között. Kis Eszter, jelenlegi miniszterelnök képviselhette a magyarországi gyermekeket 2007 decemberében New Yorkban, az ENSZ gyermekek fórumán.

A fiatalok elkezdtek gondolkodni, alkotni és nem várnak! Maguk veték kézbe sorsukat, ismerve a helyi és térségi adottságokat és erőforrásokat, igényeket, amelyekre építve olyan projekteket, komplex fejlesztéseket találnak ki, valósítanak meg, amelyek túlmutatnak a hagyományos ifjúsági munkán – ifjúsági vállalkozások beindításán, Ifjúsági Innovációs Központ létrehozásán dolgoznak. Megalkották saját stratégiájukat, melynek főbb célkitűzései: a fiatalok helyben tartása, megfelelő közösségi lét/tér kialakítása, információ, média, vállalkozói szféra megszólítása, ifjúsági szövetkezetek – munkalehetőség teremtése.

Tizenkét év távlatában nehéz viszszenézni, és nem személyes hangnemben szólni a Kamaszparlament-ről. Sokan visszajöttek, vissza akarnak jönni és bebizonyítani, hogy az aktív társadalmi részvétellel igen is meg lehet változtatni egy hátrányos helyzetű térség sorsát, fenntartható fejlődést lehet elindítani, élhető, sokszínű életet és befogadó, nem pedig kibocsátó és kirekesztő térséget lehet „teremteni”.

Zuglói Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzat

*Bemutatója: Csaniga Andrea
művelődésigazgató,*

Molnár Zsuzsanna ifjúsági referens

1994-ben – egy alulról jövő kezdeményezés eredményeképpen – jött létre a Zuglói Kölyöksapat, ami valódi diákönkormányzat megszervezését tűzte ki céljául. A színvonalas információkat és élményeket nyújtó programok hatására 1998-ra kialakult a Zuglói Diákklub. A csapatot 10–22 év közötti gyermekek és fiatalok, valamint lelkes felnőtt segítők alkották. A helyi önkormányzat vezetése felkarolta a gyerekek elkép-

zelését, és biztosította számukra az alapvető működési feltételeket. 1999 végére a Zuglói Diákklub kezdeményezte a Zuglói Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzat (GYIÖK) létrejöttét úgy, hogy a diákklub rendszere és tagsága megmaradjon azon fiatalok számára, akik a választáson nem indulnak el, vagy nem nyernek mandátumot képviselőként. A 2000. december 7-én létrejött Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzat megalakulását a képviselő-testület határozattal hagyta jóvá, és költségvetési rendeletében biztosította a működéshez szükséges forrásokat, továbbá az ifjúsági feladatok ellátására ifjúsági referenst nevezett ki, majd kialakította a kerület ifjúságpolitikai koncepcióját.

A Zuglói GYIÖK és a kerületi önkormányzat között együttműködési megállapodás jött létre. Ennek legfőbb célkitűzése, hogy a zuglói gyerekek és fiatalok „belenőjenek” a demokrácia adta lehetőségek gyakorlásába és hogy hangot adhassanak korosztályuk véleményének, igényeinek.

A Zuglói Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzat az elmúlt nyolc év alatt egy, a zuglói lakosság által ismert és elismert, a helyi közéletet is jelentős mértékben meghatározó civil szerveződéssé nőtte ki magát. Olyan csapattá, amelyben a fiatalok önkéntesen vesznek részt, és ezáltal jól és hasznosnak érzik magukat.

– D. M. *Immár tíz éve működnek ilyen gyerek és ifjúsági önkormányzatok. Sőt, kialakultak több helyen a gyermek-ifjúsági érdekegyeztető fórumok. Mert az önkormányzatok döntései nem egy hónapra, hanem évekre, évtizedekre szólnak, amelyek jelentősen érintik a gyerekek jövőjét. A Büki hegyháton a*

Kamaszparlament is megfogalmazza azt, amit sok tudós ember a Parlamentben, hogy milyen fontos a munkahelyteremtés. Ha másként nem megy, teremtsünk magunknak és kérjünk ehhez segítséget. Például az ifjúsági szövetkezethez, ami ahhoz hasonló, mint amit most diák- vagy szociális szövetkezetnek hívnak.

A fiatalokat egyáltalán nem könnyű elérni, sőt, mozgósítani, még akkor sem, amikor a saját hasznos szabadidő eltöltésükről van szó

Kis-tér-erő a Zengő alján, avagy a Pécsváradi Kistérségi Ifjúsági Fórum

A fórumot Böröcz Livia ifjúsági referens mutatja be

A Pécsváradi Kistérségi Érdekegyeztető Ifjúsági Fórum (PKIF); (www.pjfo.hu) a kistérség 19 településének fiataljait, ifjúsági és civil szervezeteit, ifjúsági önkormányzatait összefogó szervezet, amely 2006 nyarán alakult és elsődleges célja, hogy keretet adjon a térségben élő fiataloknak egymás, valamint a települések megismerésére, közös programok együttes megvalósítására. A PKIF-ben a fiatalok önkéntesen és önállóan dolgoznak, mert fontosnak találják, hogy közösség alakuljon, hogy a térségben általuk legyen jobb a fiatalok „közélete”. Korábban meghívást kaptunk Unterschleissheimbe (Németország) – egy ifjúsági találkozóra, idén mi leszünk a házigazdája egy nemzetközi találkozónak, ahol a német fiatalok mellett franciák is jelen lesznek.

Ifjúságbarát Önkormányzat

*Bemutatója: Szabó Zsuzsanna,
Karcag város ifjúsági referense*

Karcag Város Önkormányzata kiemelt feladatként kezeli a településen az ifjúsági ügyeket, fon-

tosnak tartják, hogy növekedjen Karcag népességmegtartó ereje, a fiatalok számukra befogadó környezetben éljenek. Különböző ösztöndíjprogramokon keresztül segíti a fiatalok tanulmányait, a tehetséges és szociálisan hátrányos helyzetű karcagi lakóhelylyel rendelkező középiskolai tanulók és a felsőoktatásban tanulmányokat folytató hallgatók részére. Az önkormányzat a 2008. évi költségvetésében 2 millió 500 ezer forintot különített el erre a célra. Az Arany János Tehetséggondozó Programban való részvétel lehetőséget biztosít az önkormányzatnak a településen lakó tehetséges és hátrányos helyzetű fiatalok középiskolai tanulmányait támogatassa. A város önkormányzata létrehozott egy külföldi tanulmányi ösztöndíjalapot is, ezen kívül létrehozott egy táborozási alapot, idén 2 millió forint értékben, amely a karcagi gyermek- és ifjúsági korosztály számára szervezett táborokra fordítható. 2002-ben hívták életre a Karcagi Középiskolák Diákönkormányzati Táborát, hogy ezek a szervezetek eredeti, érdek-képviselői szerepüket be tudják tölteni. Elindítottak egy ifjúsági közösségfejlesztő programot is, amelynek előkészítése és létrehozása szervesen összefonódott a Karcagi Ifjúsági Ház alapításával. 2006-ban az önkormányzat pályázati forrásából szakértők bevonásával zajlott közösségfejlesztési program a településen. A cél, hogy a fiatalok saját formális civil szervezetet hozzanak létre az általuk meghatározott célokra. 2007-ben a programnak köszönhetően formalizálódott a Kulturszókóp Csoport és jelenleg egyesületként működik.

Az önkormányzat elnyerte az Ifjúságbarát önkormányzat díjat, az ezzel járó anyagi támogatást a közösségfejlesztő program továbbfejlesztésére fordítja.

– Miben tud az önkormányzatoknak segíteni a Szociális és Munkaügyi Minisztérium?

– D. M. Mindaz a feladatunk, ami megkönnyíti, lehetővé teszi a helyi szinten dolgozó szakemberek, civil szervezetek munkáját, működését. Abban is segítünk, hogy a szervezetek jó gyakorlatait modellprogramként ismerjük el, támogatjuk, hogy módszertanuk, eredményeik minél szélesebb nyilvánosságot kapjanak. November 20. a Gyermeki Jogok Világnapja, öt éve szervezünk konferenciát és egy „gyerekbulit”. Ekkor mintegy 400, különféle hátrányos helyzetű gyermeket látunk vendégül egész nap. A szórakoztató program mellett mindig van „szakmai program” is, 2006-ban a katasztrófavédők, ifjúsági elsősegélynyújtók, gyermekjogi képviselők voltak ott, tavaly az ORFK „MINIPO-LIS” interaktív játékát hívtuk meg, akik végigmentek minden állomáson, mini rendőrök lettek. A programon mindig volt egy olimpikon és sztárvendég. Azon kívül, hogy a gyerekek jól szórakoztak, észrevétlenül tanultak, ezek a programok egyfajta minták is. De visszatérve, feladatunk még a szakmai munka standardjainak megfogalmazása, és amit már Tamás említett, a felnőtt szakemberek képzése, valamint folyamatosan informáljuk a már tevékenykedő ifjúsági szakembereket, munkatársakat szervezünk. Ezek közül is a legfontosabb a Település és Ifjúsága Konferencia.

A Település és Ifjúsága konferenciasorozatról

*Beke Pál népművelő/
közösségfejlesztő*

A Település és Ifjúsága konferenciasorozat előzményei a települési gyermek- és ifjúsági önkormányzatok 1992-ben kezdődött elterjesztésével összefüggő szakmai fejlesztőmunkához kapcsolódnak.

1995 őszén gyűjtötte – egy korabeli pályázat résztvevői közül – maga köré a Közösségszolgálat Alapítvány a különféle településeken a helybéli fiatalokért dolgozó szakembereket. A velük folytatott párbeszéd eredményeképp 1996–1997 folyamán ez a társaság vetette fel egy olyan országos szakmai civil szervezet létrehozását, ami a települési ifjúsági munka önállósulását és fejlesztését célozta. Ők fogalmazták meg: a települési ifjúságsegítői munka, egy elképzelt ifjúsági referenci feladatkör hazai kívánalmait is. Fejlesztőmunkájuk eredménye, hogy 1998-ban megalakult az Ifjúságért Önkormányzati Szövetség, az IFÖSZ, mint a települési ifjúsági fejlesztőmunkát országosan szorgalmazó/segítő szervezet. Az első összejövetelt 1999 januárjában az akkori Ifjúsági és Sportminisztérium megalakulásával kötöttük össze. A csak plenáris formában szervezett két napos konferencia valódi „módszervásárrá” vált; az előadóként meghívott szakemberek több mint két tucat, a helyi fiatalokat fejlesztő/aktivizáló eljárást ismertettek, azt bizonyítva, hogy minden nehézség ellenére, ahol akarják, van helybéli ifjúsági munka, és ahol, akarják, ott ez önkormányzati támogatást is kap. Külön szakmai csapat foglalkozott az ifjúsági munkanélküliséggel és külön társaság a fiatalok lakáshelyzetével. E keretek

között fogalmazzuk meg az ifjúsági munkások szakértői jegyzéke létrehozásának szükségességét.

A konferenciasorozat idővel az egyre növekvő létszámú ifjúságsegítő szakma országos fórumává vált, és szinte minden esetben a helyi ifjúságfejlesztő tevékenységek hazai példatárát vonultatta fel. A szervezők minden esetben együttműködtek az ifjúságügy országosan változó, de folyamatosan létező struktúráival. A legutóbbi, VIII. Település és Ifjúsága Konferencia 2008. április 10–11. között volt a Magyar Kultúra Alapítvány budavári székházában, a Vas Megyei Művelődési Ifjúsági Központ szervezésében.

– **B. T.** Ebben a hónapban írunk ki a helyi önkormányzatoknak egy pályázatot, amivel ifjúsági referens alkalmazását, illetőleg szakmai munkatervének megvalósítását támogatjuk. 100 millió forintot osztunk majd el. Ez nem túl nagy összeg, de mégis egy lépés előre. És ott van még az európai uniós források közül a Társadalmi Megújulás Operatív Programja, mintegy egymilliárd százötven millió forinttal, ami gyermek- és ifjúsági integrációs programokról szól. Erre például az ifjúsági információs tanácsadó irodák, közösségi terek komplex terveivel, illetve értékteremtő, egyéni és közösségi kompetenciákat is fejlesztő programokkal lehet pályázni. Nem kell hozzá önerő. Projektenként 20 millió forintot lehet elnyerni, kétéves futamidőre.

– **És ki tanítja meg a gyereket a jogaira és lehetőségeikre, mondjuk egy olyan településen, ahol még nincs ifjúsági referens?**

– **B. T.** Nem a mi kompetenciánk, de nekem mániám, hogy a diák sok mindent megtanulhat az iskolában működő önkormányzatban. Mert mi más lenne a feladata egy ilyen szervezetnek, mint az érdekérvényesítés és a programszervezés. Itt tanulhat kommunikációt, konfliktuskezelést, gazdálkodást, rendezvényszervezést, vitázni a társakkal. Tehát ha mi, felnőttek nem segítjük pedagógiai eszközökkel a gyerekek munkáját, akkor nem várhatjuk tőlük, hogy 18 évesen aktív civilek legyenek. S ha a gyerek, például a családi körülményei miatt, nehezen szocializálódik, akkor további segítséget kell neki nyújtani.

Csellengők-program

*Bemutatta: Kárpáti Árpád
ügyvezető igazgató*

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata feladat-ellátási szerződés keretein belül a Baranya Ifjúságért Közhasznú Társaságot bízta meg 2002. január 1-től, hogy az önkormányzati törvényben előírt gyermek- és ifjúsági feladatokat ellássa. A kht. megalakulása óta foglalkoztat városi ifjúsági referens. E folyamatos munka eredménye a pécsi ifjúságpolitikai koncepció és cselekvési program kidolgozása, a helyi ifjúsági érdekegyeztető fórum – a Pécsi Ifjúsági Kerekasztal – folyamatos működtetése, és nem utolsósorban az ifjúságsegítő képzés gyakorlatának szakmai koordinációja együttműködve a Pécsi Tudományegyetemmel. A kht. egyik legrégebbi hálózata a Tett-Hely Ifjúsági Információs és Tanácsadó Hálózat. Célja a leszakadó réteg felzárkóztatásának segítése, hátrányaik csökkentése, a fiatalokkal foglalkozó, fiatalok által alapított, működtetett civil szervezetek számára is igyekszik segítsé-

get nyújtani, ellátni információkkal Pécs város peremkerületeit, valamint Baranya megye térségeit. Az ifjúsági közösségi terek és a közösségfejlesztés (mint az ifjúsági munka egyik kiemelt módszere) fontos szerepet játszik a kht. szakmai életében. Az ifjúsági közösségi tér a gyermekek és a fiatalok közösségi tevékenységének, szabadidejük hasznos eltöltésének, az ifjúsági közösségek és az ifjúsági szervezetek működésének, valamint programjaik megvalósításának keretét biztosító szolgáltatás. E szolgáltatások szakmai koordinálását végzi a kht. 2006 óta, amikor megalakult az Ifjúsági Klubok Szövetsége. A klubhálózat célja a helyi fiatalok igényeihez igazodó – az ifjúsági bűnmegelőzés prevenciójaként – szabadidős programok, rendszeres klubfoglalkozások szervezése, ifjúsági közösségek kialakulásának elősegítése, szakmai támogatás nyújtása. Ennek érdekében a Szövetség minden évben több képzést is tart, melynek köszönhetően (tagjait tekintve) immár régiós hatókörrel rendelkezik. Pécs veszélyeztetett területein a fiatalok bűnelkövetővé válásának megelőzése érdekében a 2004-ben indítottuk el a „Csellengő fiatalok” bűnmegelőzési modellprogramunkat. Az iskolából kimaradt, valamint a munkanélküli fiatalokat érdekeltségeik megteremtésével, valamint az ifjúságvédelmi „jelzőrendszer” és széles körű együttműködés megteremtésével vontuk be a társadalmi folyamatokba, ezen belül az oktatás és a munka világába. A programot ezután évről évre bővítettük, továbbfejlesztettük először városi, majd kistérségi és megyei modellprogrammá. Fő eleme, hogy tematikus szabadidős programokat szervezzünk a fiataloknak, hogy tartalmasan, hasznosan töltsék idejü-

ket az iskolán és munkaidőn kívül is. A programból módszertani anyagok készültek és országos képzések is megvalósultak.

– **Gy. E.** Szemléletváltásra van szükség az iskolákban és az önkormányzatokban egyaránt. Meg kell érteni, hogy ma másként kell az ifjúsággal foglalkozni, mint korábban. Az Európa Unióhoz való tartozásunk is új követelményeket állít az intézményrendszerek elé. Nehéz ezeket teljesíteni, de megéri a fáradtságot. Mint ahogy a gyermek- és ifjúsági feladatok ellátása területén is nagyobb teret kell adni az önkormányzatok közötti együttműködésnek, a térségi gondolkodásnak. Jobban ki kell használni a kistérségi önkormányzati együttműködés lehetőségeit is.

– *Jó lenne, ha ismét élet lenne a településeken. Szomorú látvány, amikor esténként üresek a falvak utcái, a házból a tévé fénye szűrődik ki, a közösségi helyek pedig zárva vannak, a gyerekek meg itt-ott lődörögnek.*

– **B. T.** A mi feladatunk, hogy tisztazzuk, mit is jelent az állami önkormányzati szerepvállalás, és ezután kell hozzá a forrásokat biztosítani. Csak így lehet a munkába bevonni a civileket és a gazdaságot. Igen, a gazdaságnak is részt kell vállalni az ifjúság megnyerésében. Erre is van már példa. A Cseresznye Információs és Tanácsadó Iroda egy profitorientált ifjúsági bulihelyen működik. Az önkormányzat ingyen adta a helyiséget, ahol számtalan információhoz juthatnak a fiatalok. Másik példa: Szombathely a székhelye annak a kisbusznak, amelyben mozgó ifjúsági információs tanácsadó szolgálat működik. Szociális munkások, programszervezők viszik a sporteszközöket, laptopot internetcsatla-

kozással, a környékbeli falvakba. Pszichológiai, továbbtanulási, jogi tanácsadást is végeznek. Ha az önkormányzat tudja, mit akar, akkor könnyebben megnyerheti a gazdasági szféra szereplőit.

– **D. M.** Én azért nem hangsúlyoznám túlon túl az iskola szerepét. Egyrészt, mert az iskolában a tanár–diák hierarchikus viszony megnehezíti a demokrácia gyakorlását. Másrészt, mert az iskolára egyre több feladat hárul. A mi gyermekkorunkban nagy ifjúsági szervezetek működtek, amelyek rendszeresen szerveztek programokat, működtek ingyenes sportiskolák. Ma már a sportolás is igen drága. Játsszóterek építése, az EU-s normák miatt, az önkormányzatok számára igencsak megterhelő. A művelődési házak, az ifjúsági házak sok helyen már csak bérelt rendezvényeket fogadnak be, megszűntek a szakkörök, a tánciskolák. Ezt mind nem tudja az iskola pótolni. Ugyanakkor léteznek új lehetőségek, amelyekkel meg kell ismerkedniük az önkormányzatoknak. Itt van például a nemzeti bűnmegelőzés stratégiája. Itt már egyre inkább rendelkezésre állnak nemcsak a hazai, hanem az uniós pénzek is. Ennek öt prioritása van. Köztük a városok biztonsága, illetve a gyermekek áldozattá és bűnelkövetővé válásának a megelőzése. Erre szolgál a pécsi Cselgöngy-program is, illetve a káposztásmegyeri éjszakai pingpong, és a Kapocs Alapítványt említeném még meg, ők egy éve a VIII. kerületben dolgoznak. Ezek a kezdeményezések azért is népszerűek és példaeértékűek, mert a fiatalok számára vonzó programokat kínálnak, s ezekre képesek lekötöni azokat a gyerekeket, akik ingerszegény környezetben élnek otthon, s korábban céltalanul csavarogtak.

– **B. T.** A gond csak az, hogy majd nem minden uniós forrás pályázatban szerepel a bűvös indikátor szó, ami azt jelenti, hogy mérni kell az adott tevékenység, a pénzköltés hatását, a teljesítményt. Igen ám, de miként forintosítsuk azt, hogy a pénz felhasználása következtében hány gyerek nem kábítószeres, hány gyerek nem vált bűncselekmény áldozatává, vagy hány gyerek nem lett bűnelkövető. Remélem, ez a gyakorlat is megváltozik a jövőben. Ami a jövőt illeti, van olyan tervünk, amely kistérségi ifjúsági referensek alkalmazásának elősegítését célozza. Ha több kistérségi önkormányzat összefog, akkor ebből létrejöhet egy országos hálózat.

Kapocs Ifjúsági Önszolgáltató Szolgálat Alapítvány

*Bemutatója: Szabó András
alapítványi titkár*

A Kapocs, az érintett – a 16–26 éves, intézményes kapcsolatokkal (család, iskola, társas kapcsolatok, munkahely) nem, vagy nem megfelelően rendelkező fiatalok – aktív részvételével kockázatos életviszonyokra és színterekre összpontosító, alacsony küszöbű – azaz a bekerülésnek nincs feltétele – gyermek- és ifjúságvédelmi tárgyú, elérési program. Önkéntesei elsősorban az „intézményeken kívülre keveredett” tizenéves fiatalok között, illetőleg a korosztályi problémáknak fokozottan kiszolgáltatottak világában „vannak otthon” és végeznek különféle közvetlen segítő feladatokat. Ebből következően a Kapocs fő segítő tevékenysége azokra a problémás fiatalokra irányul, akiket más módon (intézményesen, azaz az iskolákon, a családokon, a munkahelyeken keresztül, vagy más, ifjúsági közösség révén) szinte nem lehet elérni.

A szervezetben a segítő feladatok meghatározó részét önkéntes fiatalok végzik, akik tevékenysége – összhangban az alapítói szándékokkal – döntően a korosztályi problémák megelőzésére, a problémák korai felismerésére, illetve a lehetséges alternatívák feltárására irányulnak. Feltétele az önkéntesség válásnak a csoportokon való részvétel, és az, hogy a másoknak való segítség a Kapocs intézményrendszerének használatával történjen, és a munkatársak tudjanak a segítségről. Az önkéntesek képzése, felkészítése, fejlesztése – olyan összetett tevékenységgyűjtés, amely a szervezetet felkereső fiatalok bekapcsolódásának első perceiben elkezdődik és jelenlétiük, segítő feladtvállalásuk teljes ideje alatt zajlik. A Kapocs önkéntesei bajba keveredett

kortársaikat problémáikban laikus szinten segítik. Mindenképpen meghallgatják őket, igyekeznek az életveszélyes helyzeteket elhárítani, segítik a problémáikat strukturálni (rendszerezni, a megoldás szempontjából sorrendet felállítani), szükség szerint a megfelelő helyre próbálják irányítani őket, és lehetőleg nem hagyják magukra. Mindezek a következők: személyre szabott informális és formális képzések, egyéni életutakat kísérő, segítő, fejlesztő feladatok, segítő tevékenységek szervezése, segítő szerepvállalás erősítése, az egyéni segítség során jelentkező konkrét problémák együttes feldolgozása. Továbbra is szakmai gyakorlóterepe vagyunk az ELTE Szociálpolitikai Szakának, az ELTE Bárczy Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar pszichopedagógia szakának és szociális munkás képző szakának, az ELTE TÓFK művelődésszervező szakának, illetve az ELTE TÓFK felsőfokú ifjúságsegítő szakképzésének.

Kapocs Ifjúsági Önszolgáltató Szolgálat Alapítvány (Telephely: 1084 Budapest, Mátyás tér 14.; Honlap: www.kapocs.ngo.hu)

Ahol már felkészültek a nyárra:

Zánka nyitott kapukkal várja a fiatalokat

Az üdülőközpontot Bánhidi Attila ifjúsági turisztikai szakértő mutatja be

A Balaton északi partján található Zánkai Gyermek- és Ifjúsági Centrum Közép-Európa legnagyobb ifjúsági üdülőközpontja. A nonprofit társaságként működő intézmény számos állami feladatot lát el, ilyen a gyermekek és fiatalok szabadideje értéktanteremtő eltöltésének segítése. Az üdülőközpont befogadóképessége nyáron eléri a 2800 főt, szálláshelyeinek a kempingtől a horgásztanyán át a kétszintes szállodáig terjedő, széles választéka mindenki számára bizto-

sítja a saját zsebéhez méretezett üdülés lehetőségét. Az üdülőközpont szolgáltatási spektruma meghaladja az átlagos ifjúsági táborokét, a teljes ellátás lehetősége mellett saját stranddal, kikötővel, hajó- és autóbusszparkkal, különböző kulturális és sportlétesítményekkel (500 fős színház- és konferenciateremmel, 100 fős különtermekkel, szabadtéri színpadokkal, könyvtárral, sportcsarnokkal, sportpályákkal), élelmiszerbolttal, fodrászattal, szórakoztató egységekkel áll a vendégek rendelkezésére. A centrum teljes mértékben akadálymentes. Az egyéni és csoportos üdülőtáborok mellett szakjellegű táborok színesítik az üdülőközpont kínálatát (modell tábor, bűvész tábor, kézműves tábor), erdei iskola táborok, gólyatáborok. Itt rendezik meg 2003 óta az Egyenlő Esélyek Táborát, amelynek nyári és téli turnusaiban szociálisan hátrányos és fogyatékossgal élő gyermekek ingyenes üdültetése valósul meg. Még ma is nagyon sok kisgyermek van, akik a táborozás alkalmával látják először a magyar tengert! Idén nyáron is több jelentős rendezvényeknek ad helyet az üdülőközpont: II. Kamaszfesztivál (május 29–június 1.), Országos Diák-olimpia (június 5–8.), Zánkavics Nap (június 21.), BalaTONE Fesztivál (július 24–27.), Zánka Open vitorlás verseny (augusztus 16–17.), Zánka Kupa (augusztus 20.).

*Minden felnőtt volt egyszer gyerek
És felnő majd az új gyereksereg:
Többet s jobban törődjétek velünk
Mert eljön majd a nap, amikor mi is felnövünk.
Ha nem neveltek jól, akkor majd
rosszabbak leszünk.*

Bródy János

A mellékletet szerkesztette:
Szevári Katalin

Fotó: Pető Zsuzsa

Készült a Szociális és Munkaügyi
Minisztérium megbízásából.